

Sygn. akt II DOW 17/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski (przewodniczący)

SSN Jan Majchrowski (sprawozdawca)

Agnieszka Ewa Kaczmarek (ławnik Sądu Najwyższego)

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego Marka Suchockiego
w sprawie prokurator Prokuratury Okręgowej w Z. w stanie spoczynku E. E. N. obwinionej o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze,
po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na rozprawach w dniach 26 lutego 2021 r. i 25 czerwca 2021 roku, odwołania wniesionego przez obwinioną od wyroku Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej z dnia 4 marca 2020 roku, sygn. akt I DSK 8/18,

I. uchyla zaskarżony wyrok w całości i na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 kpk w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze umarza postępowanie dyscyplinarne przeciwko prokurator Prokuratury Okręgowej w Z. w stanie spoczynku E. E. N.;

II. kosztami postępowania dyscyplinarnego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

W stosunku do prokurator Prokuratury Okręgowej w Z. w stanie spoczynku E. N. toczyło się postępowanie dyscyplinarne, w którym zarzucono jej, że w dniu 10 kwietnia 2016 roku, w miejscowości R., gm. S., woj. [...], prowadziła w ruchu lądowym samochód osobowy marki R. [...] o numerze rejestracyjnym [...], znajdując się w stanie nietrzeźwości, mając 2,9 promila alkoholu etylowego we krwi, nie korzystając przy tym z pasów bezpieczeństwa podczas jazdy, wbrew obowiązkowi określonemu w art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym oraz nie mając przy sobie wymaganego przez art. 38 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym dokumentu stwierdzającego uprawnienie do kierowania pojazdem, realizując w ten sposób znamiona występków z art. 178a § 1 kk oraz znamiona wykroczeń z art. 97 kw i art. 95 kw, przez co uchybiła godności urzędu prokuratora, tj. o czyn z art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (dalej pop).

Wyrokiem Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej z dnia 4 marca 2020 roku (sygn. akt I DSK 8/18): uznano obwinioną za winną popełnienia zarzucanego jej przewinienia dyscyplinarnego z art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (dalej pop), z tym iż przyjęto, że stężenie alkoholu we krwi obwinionej wynosiło w chwili czynu nie mniej niż 1,5 promila; na podstawie art. 104 § 3 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej usp) w zw. z art. 127 § 1 pop wymierzono jej karę pozbawienia prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia; orzeczono o kosztach postępowania.

Odwołanie od tego wyroku złożyła obwiniona, zaskarżając go w całości. Skarżąca postawiła zarzuty:

1. obraży art. 122 pkt 13 ustawy z 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym stanowiącego, że przepisy dotychczasowe, czyli o właściwości Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym stosuje się do zakończenia postępowania w instancji, w której się toczy, a zatem Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego była niewłaściwa do rozpoznania jej sprawy, a sądem

właściwym był Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym;

2. obrazy art. 17 § 1 pkt 7 kpk, polegającej na zaniechaniu umorzenia postępowania dyscyplinarnego, pomimo toczącego się wcześniej wszczętego postępowania o ten sam czyn jej zarzucony przed Sądem Rejonowym w O. w sprawie o sygn. akt II K [...], po skierowaniu przeciwko niej aktu oskarżenia przez Prokuratora Rejonowego w O.;
3. obrazy art. 439 § 1 pkt 2 kpk, polegającej na wydaniu w jej sprawie orzeczenia przez sąd nienależycie obsadzony, tj. sędziów Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, w sytuacji wcześniejszego wydania przez Sąd Najwyższy Izbę Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyroku z dnia 5 grudnia 2019 roku w sprawie o sygn. akt III PO 7/18, w uzasadnieniu którego stwierdzono m.in., że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie jest sądem w rozumieniu art. 47 Karty Praw Podstawowych oraz art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w dniu 4 listopada 1950 roku w Rzymie i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jak również przez Sąd Najwyższy w składzie połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uchwały z dnia 23 stycznia 2020 roku oznaczonej sygn. BSA 1-4110-1/2020, w której stwierdzono m.in., że nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 kpk albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 kpc zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, przy czym ten punkt uchwały ma zastosowanie do orzeczeń wydanych z udziałem sędziów Izby Dyscyplinarnej utworzonej w Sądzie Najwyższym na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym bez względu na datę wydania tych orzeczeń;

4. obrazy przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 4 kpk, art. 7 kpk, art. 92 kpk i art. 410 kpk, polegającej na dokonaniu dowolnej, wybiórczej i jednostronnej oceny zebranego materiału dowodowego, dokonanej z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów, tylko i wyłącznie na jej niekorzyść, bez uwzględnienia całości jej wyjaśnień oraz całości zeznań przesłuchanych w sprawie świadków, co w konsekwencji doprowadziło do błędów w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, a mianowicie błędnego ustalenia, że:

- powodem przyjazdu jej i ojca do wiejskiego domu w R. było złe samopoczucie ojca, który w jej ocenie zawsze czuł się lepiej w tym domu, niż w mieście,
- miała na skutek wprawienia się w stan upojenia alkoholowego zaburzoną świadomość,
- nie była w stanie racjonalnie ocenić zaistniałej sytuacji wyłącznie z uwagi na znajdowanie się w stanie nietrzeźwości,
- decyzję o wyjeździe z posesji podjęła na skutek błędnej oceny zaistniałego stanu rzeczy wywołanej wyłącznie stanem upojenia alkoholowego,
- załoga karetki pogotowia uzyskała od napotkanej kobiety informację o stojącym na drodze jej samochodzie,
- w chwili czynu na skutek upojenia alkoholowego była pozbawiona zdolności psychomotorycznej do prowadzenia samochodu, czego dowodzi fakt, iż wjechała w przydrożny rów, uderzając w betonowy przepust,
- życiu i zdrowiu jej ojca nie groziło bezpośrednio niebezpieczeństwo,
- nawet gdyby hipotetycznie życiu jej ojca bezpośrednio niebezpieczeństwo jednak groziło, można go było uniknąć poprzez

skuteczne wytłumaczenie kierowcy karetki pogotowia, jak dojechać do ich domu lub poprzez podjęcie interwencji farmakologicznej przy pomocy dostępnych u niej leków lub ostatecznie udzielenie ojcu pierwszej pomocy poprzez podjęcie próby resuscytacji krążeniowo-oddechowej, zaś gdyby stan ojca nie był jednak aż tak zły, powinna ewentualnie doprowadzić go do drogi i tam wraz z nim oczekiwać na przybycie karetki pogotowia,

- podjęte przez nią działanie nie było działaniem w stanie wyższej konieczności, ewentualnie działaniem w usprawiedliwionym błędnym przekonaniu, że zachodzi okoliczność wyłączająca bezprawność w postaci stanu wyższej konieczności;

5. obrazy art. 413 kpk mającej wpływ na treść orzeczenia, polegającej na niedokładnym opisie przypisanego jej czynu, tj. uznaniu jej za winną popełnienia zarzucanego jej przewinienia dyscyplinarnego z art. 137 § 1 pop, przy jednoczesnym przyjęciu z niekorzyścią dla niej, że stężenie alkoholu w jej krwi wynosiło w chwili czynu nie mniej niż 1,5 promila, w sytuacji gdy z opinii biegłych toksykologa i specjalisty chorób wewnętrznych, specjalisty diabetologa wynikało, że stężenie to znajdowało się w przedziale od 1,5 do 2 promili;
6. rażącej niewspółmierności kary, polegającej na orzeczeniu jej w najwyższym wymiarze, z naruszeniem art. 53 § 2 kk nakazującego przy wymiarze kary uwzględniać wszystkie wymienione w nim okoliczności, tj. przy uwzględnieniu wyłącznie okoliczności świadczących na jej niekorzyść, czyli stanu nietrzeźwości w chwili czynu, a pominięciu licznych okoliczności świadczących na jej korzyść, tj. motywacji i przyczyn jej zachowania, stanu zdrowia jej ojca oraz zupełnym pominięciu przy wymiarze kary jej nienagannego życia przed i po czynie jej przypisanym.

Obwiniona wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania lub zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie jej od popełnienia zarzucanego jej czynu.

Jak wynika ze skróconego odpisu aktu zgonu (k. 882), obwiniona zmarła w dniu 23 marca 2021 roku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z uwagi na śmierć obwinionej po wniesieniu przez nią odwołania, a przed wydaniem wyroku przez Sąd Najwyższy w II instancji, w sprawie wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 9 kpk, zaś przepis ten w postępowaniu dyscyplinarnym prokuratorów, na podstawie art. 171 pkt 1 pop należało stosować odpowiednio. W związku z tym zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu, zaś postępowanie dyscyplinarne, w związku ze śmiercią obwinionej zostało umorzone. W związku z tym rozstrzygnięcie postawionych w odwołaniu zarzutów było bezprzedmiotowe, z zastrzeżeniem uwag dotyczących statusu Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Uwzględnienie tego zarzutu powodowałoby bowiem brak możliwości rozpoznania niniejszej sprawy przez tę Izbę także w postępowaniu odwoławczym.

Odnosząc się do tego zarzutu, wyszczególnionego w pkt 3, w sprawie nie doszło do zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 kpk, w związku ze stanowiskiem zawartym w orzeczeniach Sądu Najwyższego w sprawach o sygn. akt III PO 7/18 oraz BSA 1-4110-1/2020. Sąd Najwyższy wypowiadał się już w tej kwestii w innych orzeczeniach. Przywołać tutaj należy chociażby postanowienie Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej z dnia 11 sierpnia 2020 roku, sygn. akt II DO 54/20, niepubl.). W orzeczeniu tym podniesiono między innymi: *„Autor pisma procesowego nienależytą obsadę sądu w jego sprawie wiązał z treścią uchwały połączonych izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 roku (sygn. akt BSA I-4110-1/20, Lex nr 2784794), która nota bene zapadła w niepełnym składzie tych izb, po arbitralnym wyłączeniu od orzekania niektórych sędziów w nich orzekających. Niemniej jednak należy mieć na względzie treść postanowień Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 28 stycznia 2020 roku (sygn. akt Kpt 1/20, M.P. poz. 103); z dnia 23 kwietnia 2020 roku (sygn. akt Kpt 1/20, M.P. poz. 379), które określiły kompetencje Sądu Najwyższego odnoszące się między innymi do możliwości rozstrzygania przez ten Sąd tzw. kwestii ustrojowych. Faktycznym skutkiem wskazanych powyżej orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego*

jest stwierdzenie braku możliwości kwestionowania przez Sąd Najwyższy w jakimkolwiek postępowaniu nominacji sędziowskich, w tym także tych dotyczących sędziów Sądu Najwyższego. W konsekwencji orzeczenie Sądu Najwyższego, na które powoływał się autor pisma, abstrahując od uchybień wskazywanych powyżej przy jego wydaniu, nie ma w niniejszej sprawie ani zastosowania, ani żadnego znaczenia normatywnego. Sąd Najwyższy nie stwierdził przy tym żadnych innych okoliczności, które przemawiałyby za stwierdzeniem nieprawidłowości w obsadzie sądu, bądź aby w sprawie miały wystąpić jakiekolwiek inne uchybienia o charakterze bezwzględnych przyczyn odwoławczych."

W podobnym tonie należało się odnieść do orzeczenia o sygn. akt III PO 7/18 i uwag w nim zawartych, natomiast samo to orzeczenie dotyczyło kwestii uchwały Krajowej Rady Sądownictwa dotyczącej sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego i rozpoznania tej sprawy przez Izbę Pracy Sądu Najwyższego wbrew art. 27 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym, co stanowiło zupełnie inną problematykę, aniżeli możliwość orzekania przez sędziów Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych prokuratorów. Stąd, zdaniem Sądu Najwyższego, w sprawie nie wystąpiła bezwzględna przesłanka odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 2 kpk, a Sąd Najwyższy rozpoznał tę sprawę we właściwym składzie, na podstawie art. 145 § 1 pkt 1 ppkt b pop. W konsekwencji Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego należało uznać również za właściwą do rozpoznania przedmiotowego odwołania.

Przechodząc zaś do zaistnienia w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 9 kpk w zw. z art. 171 pkt 1 pop, w pełni podzielić należy następujący pogląd: *„Ujemna przesłanka procesowa w postaci śmierci oskarżonego z punktu widzenia dalszego przebiegu procesu wymaga wyróżnienia kilku układów procesowych, w których może wystąpić. Pierwszy – gdy oskarżony zmarł przed wydaniem wyroku przez sąd pierwszej instancji. Wówczas wyrok dotknięty jest uchybieniem stanowiącym bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 9. Drugi – gdy oskarżony zmarł po wydaniu wyroku, a przed jego uprawomocnieniem i przed wniesieniem apelacji. W takim układzie procesowym nie zostało wszczęte postępowanie odwoławcze, ale wyrok nie jest prawomocny, co powoduje konieczność umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 5.*

Natomiast gdy oskarżony zmarł po uprawomocnieniu się wyroku, umorzeniu podlega postępowanie wykonawcze (art. 15 § 1 k.k.w.). Trzeci – gdy oskarżony zmarł po wniesieniu apelacji. Wówczas zachodzi ujemna przesłanka procesowa, choć nie był nią dotknięty wyrok sądu pierwszej instancji. Z tego powodu nie jest jednak możliwe rozpoznanie apelacji i merytoryczne orzekanie, co zgodnie z art. 439 § 1 pkt 9 powoduje konieczność uchylenia wyroku i na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 umorzenia postępowania (por. wyroki SN: z 16.04.2008 r., IV KK 4/08, OSNwSK 2008, poz. 892; z 25.11.2014 r., V KK 321/14, LEX nr 1541269; z 11.05.2017 r., II KK 126/17, LEX nr 2294392; wyrok SA w Katowicach z 26.11.2014 r., II AKa 280/14, LEX nr 1647749; wyrok SA w Warszawie z 17.05.2017 r., II AKa 31/17, LEX nr 2310565). W tym ostatnim przypadku dodatkowo zastrzec trzeba, że gdy wyrok jest uniewinniający, to wówczas konieczne jest rozpoznanie zarzutów apelacji, gdyż dopiero w razie ich zasadności powstaje przeszkoda do ponownego rozpoznania sprawy z uwagi na śmierć oskarżonego, co w konsekwencji prowadzi do uchylenia wyroku i umorzenia postępowania. Natomiast w wypadku niezasadności apelacji wyrok uniewinniający podlega utrzymaniu w mocy, gdyż jego uchyleniu i umorzeniu postępowania –art. 439 § 2 (zob. szerzej teza 118 i 119).” (D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2021, art. 439, pkt 73). Mając na względzie te uwagi, zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu, a postępowanie zostało umorzone, z uwagi na śmierć obwinionej. W sprawie, już po wydaniu orzeczenia przez sąd I instancji, wystąpiła przesłanka skutkująca obligatoryjnym umorzeniem postępowania dyscyplinarnego.

O kosztach Sąd Najwyższy orzekł w oparciu o art. 166 pop, obciążając nimi Skarb Państwa.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.